

SÓVÁRGÁS

(Bevezető helyett)

A JELEN szerkesztőségében többször is szó esett már arról, hogyan lehetne Szabadkán a fiatalok körében is felélelni a kulturális-művelődési tevékenységet, a szunnyadó tehetségekben felkelteni az alkotási vágyat, megindítani egy olyan munkát, amely később esetleg létrehozna egy szervezettebb formát, mondjuk ifjúsági tribünt. Már-már paradoxon, hogy a jugoszláviai magyarság etnikai központja, mondhatnánk bölcsője, évek óta vegetál; komolyabb művelődési lehetőségek nélkül csupán tudomást szerez a művészetek világában történekről, de nem aktív részese a folyamatnak. Az avantgarde mozgalmak pedig (ez provincia, szó sem lehet róla — cím alatt) messze elkerültek.

Bevallom, nem kis irigységgel követem az Újvidéki Ifjúsági Tribün aktív és minden tekintetben eredményes munkáját. Gyakran felvetődik bennem a kérdés: miért nem Szabadkán, vagy... legalább miért nem Szabadkán IS. Hiszen itt a termőtalaj, a magot itt vetik el, és a termést is itt aratják. Első pillanatban logikusnak látszik, hogy ELSŐSORBAN itt kellene. De a következősebb gondolkodásmód ennek a tagadásához vezet. A kultúra, a művelődés és maga a művészet is olyan reláció (és olyan szorosan) kapcsolódik a társadalmi-politikai, sőt gazdasági élethez, hogy ezeknek a fogalmaknak a kettéválasztása abszurd próbálkozás — objektíve lehetetlen. Ami ebből következik, már annyira érthető, hogy fölöslegesnek látszik minden további magyarázkodás. Az egész gondolatmenetből csupán egyet (ha) érdemes megjegyezni:

Szabadkán mind égetőbb problémává válik a szélesebb körű és igényességében is kielégítő, főleg a fiatalokra támaszkodó kulturális tevékenység hiánya. Még akkor is, ha sem a tartomány, sem a község nem rendelkezik az ehhez szükséges anyagi alappal, egy magyar nyelvű hetilap, egy folyóirat és egy ifjúsági lap csak a »kulturálmínimum« biztosítására elegendő. Ma is sokszor találkozom a famózus Kosztolányi Kör emlékével. Beszélgetéseim során a fiatalokkal és a szerkesztőségbe érkező írások alapján jutottam el a gondolathoz, hogy valamit tenni kell. Az igények lépten-nyomon megmutatkoznak, jelen vannak, sürgetnek. Összefogni a szétszórt, itt-ott felbukkanó kezdeményezéseket — talán ez lenne az első lépés. A dilemma: hogyan?

Az ÜZENET szerkesztőségének ajánlata megoldásként kínálkozott — írni és szerkeszteni a májusi számot! Május a fiatalok hónapja.

Elfogadtuk az ajánlatot, mert biztató volt, és mert kiutat mutatott a zsákutcából. Ha angazsálni tudunk néhány tehetséges, de még csupán kibontakozóféltben levő fiatait, aki az első próbálkozások után tovább dolgozik, alkot és aktív részt vállal az így megindult folyamatban,

már az is sikernek számít. Ismeretes volt előttünk, hogy egyes rovatok, mint például az Olvasónapló és a Szempont, komolyabb hozzáállást, rutint, elmélyülést igényelnek, hogy ezeket nem lehet egyszerűen elintézni. Számítottunk a már angazsált és hosszabb idő óta író-írogató fiatalok segítségére. Persze, akkor még nem tudhattunk mindent arról, amit most úgy neveznek, hogy ars politika. (Megjegyzés: sokkal inkább politika, mint ars.) Amúgy is szegényes — és néha értékében is vitatható — vajdasági irodalmunk frakciókra, külön művészeti elveket valló, elzárkózó csoportokra oszlik. Az egyes csoportok között pedig áthidalhatatlan ellentétek, nézetkülönbségek, vádaskodások, becsmérlések képeznek minden »kapcsolatot«, koegzisztenciát. Mindez talán csak egyszerű velejárója ellentmondásokban gazdag társadalmi valóságunknak. De a »minden érték, amely nem az én és a csoport által képviselt ideológia vagy művészi hitvallás szellemét tükrözi, nem érték«, olyan erős szabállyá vált, hogy a forma* teljes mértékben a tartalom fölé került.

A tények ilyen jellegű ismerete már megmagyarázza, miért nem lett teljes a szám, és miért szorítottunk csupán a szépirodalmi részre. Mint említettem, Szabadkán nincs kialakult, fiatalokból álló irodalmi csoport; a JELEN nem irodalmi folyóirat, következésképpen szerkesztősége (mint egész) sem foglalkozik szorosabb értelemben irodalommal. Az a néhány fiatal, aki ilyen körülmények ellenére is magára vállalta a szerkesztés feladatát, vállalva a teljes kudarc veszélyét is (főleg mert ismeretlen erőkre támaszkodott), nem irodalmat és művészetet akart produkálni, amellyel homályba borít minden eddigit, még kevésbé szánta ezt döntő ütközetnek a két nemzedék között (»mutasd meg, mit tudsz« alapon, ahogy azt egyesek hiszik, vagy hinni szeretnék), csupán lehetőséget akart teremteni egy irodalom születéséhez, feltételeket teremteni, ha vannak tehetséges alkotók.

* Forma alatt itt a folyóiratot vagy közlönyt értem, melyben az adott írás megjelenik.